

NATIONAL SECURITY

ANTI-UKRAINIAN INFORMATION INFLUENCE MEASURES OF THE RUSSIAN FEDERATION: MECHANISMS, NARRATIVES, AND COUNTERACTION

ЗАХОДИ АНТИУКРАЇНСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ: МЕХАНІЗМИ, НАРАТИВИ, ПРОТИДІЯ

Vasyl Kaletnik¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-568-6-25>

У сучасних умовах глобалізації інформація перетворилася на один із найважливіших ресурсів у досягненні політичних і військових цілей. Інформаційний вплив набуває особливого значення у контексті гібридних конфліктів, де боротьба ведеться не лише на полі бою, але й у свідомості цільових аудиторій [1]. Російська Федерація активно застосовує комплексні заходи інформаційного впливу, спрямовані на підірив національної єдності України, деморалізацію її населення, дискредитацію Збройних Сил України (далі – ЗС України) та створення негативного міжнародного іміджу держави.

Враховуючи масштаб і системність таких інформаційних кампаній, надзвичайно важливо виявляти основні механізми і наративи російського впливу, аналізувати його цільові аудиторії (українську, російську, західну, тимчасово окупованих територій України (далі – ТОТ України), Глобального Півдня) та розробляти ефективні стратегії протидії. Дослідження заходів антиукраїнського інформаційного впливу є складовою формування національної стратегії інформаційної безпеки та забезпечення стійкості держави в умовах тривалої збройної агресії Російської Федерації проти України.

Одним із основних векторів російської інформаційної агресії є безпосередній вплив на українське суспільство. Активно використовуються наративи, спрямовані на підірив довіри до українського політичного та військового керівництва, посилення відчуття безнадії серед населення і делегітимізацію державних інституцій [1].

¹ State Non-Commercial Company «State University «Kyiv Aviation Institute», Ukraine

У цьому контексті Росія систематично просуває твердження про неспроможність ЗС України ефективно протистояти агресії. Зокрема, акцент робиться на великих втратах серед військовослужбовців та провальності контрнаступальних операцій. Одночасно поширюються повідомлення про примусову мобілізацію, що нібито здійснюється незаконними методами, та про низький моральний дух мобілізованих громадян [2, с. 686].

Інший важливий напрямок інформаційної агресії Росії стосується впливу на внутрішню аудиторію та населення ТОТ України. У цьому випадку основною метою є формування уявлення про українців як про агресорів та злочинців [3].

Пропагандистські кампанії наполегливо просувають тезу про небажання України досягти мирного врегулювання, акцентуючи на “нелегітимності” рішення про припинення перемовин. Одночасно поширюються повідомлення про залежність України від західної допомоги та її нездатність вести бойові дії без підтримки зовнішніх партнерів [2, с. 687].

Особливу увагу приділено створенню провокаційних інформаційних матеріалів щодо використання українськими військовими цивільних об'єктів у військових цілях, що супроводжується фабрикацією доказової бази нібито масових порушень прав людини.

Значна частина російських інформаційних заходів орієнтована на західні держави та міжнародні організації. Основними завданнями є дискредитація України як надійного партнера і підрив її підтримки з боку Заходу.

На інформаційному рівні активно висвітлюються звинувачення в нібито воєнних злочинах з боку українських військових, а також твердження про неефективність ЗС України, масштабні втрати, провал оборонних операцій та нестачу ресурсів. Значного поширення набули тези про корупцію у використанні західної військової допомоги, що подається через публікації в міжнародних засобах масової інформації та заяви проросійських політичних діячів [2, с. 687].

Водночас активно просуваються меседжі про внутрішню політичну кризу в Україні та втрату легітимності чинного керівництва, що має на меті підрвати міжнародну підтримку української державності [4].

Стратегічним напрямом російського інформаційного впливу є формування у молодіжного середовища стійкої ідеологічної підтримки агресивної політики Кремля. Через реалізацію “просвітницьких” проєктів, таких як фотовиставки та оновлені підручники історії, молодь у Росії та на ТОТ України залучається до програм, спрямованих на виправдання військової агресії та формування стійкого ворожого ставлення до України [3].

Окрему увагу Росія приділяє країнам Глобального Півдня, намагаючись створити у тамтешніх суспільствах уявлення про Україну як маріонетку Заходу, що діє в інтересах зовнішніх сил [5; 6]. Також, активно поширюються тези про Україну як учасника незаконної торгівлі озброєнням та військовою технікою [7].

Через такі меседжі Російська Федерація прагне підірвати міжнародну солідарність на підтримку України та утвердити власні позиції серед країн, які мають обмежений доступ до об'єктивної інформації про реальні причини війни.

У таблиці 1 узагальнено основні меседжі (наративи), форми їх реалізації, цільові аудиторії, а також очікувані результати впливу.

Таблиця 1

**Заходи антиукраїнського інформаційного впливу
російської федерації [1–7]**

№	Цільова аудиторія	Основні меседжі / наративи	Форми реалізації	Приклади / коментарі	Очікуваний ефект
1	Українська аудиторія	- ЗС України не здатні протистояти зс РФ; - примусова мобілізація; - масові втрати; - дезертирство; - торгівля західною зброєю	- фейки в соцмережах; - телеграм-канали; - заяви підставних осіб	Заяви про “живий щит”, дезертирство в підрозділах, “викрадення людей для мобілізації”	Посіяти недовіру до ЗС України, деморалізувати суспільство, створити протестні настрої
2	Населення ТОТ та РФ	- “злочини” ЗС України проти мирного населення РФ; - небажання Києва йти на мир; - українці стріляють у власних громадян	- інформаційні вкиди - псевдо-свідчення; - заяви “омбудсмена” РФ	Створення міжвідомчої групи для збору “доказів геноциду”, звинувачення у розстрілах	Формування образу ворога, мобілізація підтримки агресії серед росіян

№	Цільова аудиторія	Основні меседжі / наративи	Форми реалізації	Приклади / коментарі	Очікуваний ефект
3	Західна аудиторія	- ЗС України неефективні; - зброя розкрадається; - Україна не бажає миру; - примусова мобілізація неповнолітніх	- іноземні медіа; - коментарі проросійських політиків / журналістів	Заяви Т. Карлсона, матеріали в <i>Mandiner</i> (Угорщина), <i>Times of India</i>	Підрив довіри до України як союзника, вплив на рішення щодо допомоги
4	Молодь РФ та ТОТ	- ЗС України – неонацисти; - Україна як агресор; - РФ – визволитель	- “просвітницькі” заходи; - освітня пропаганда; - історичні паралелі	Фотовиставки “Мы обвиняем”, підручник з історії під редакцією В. Мединського	Легітимація агресії, зміцнення тоталітарної ідеології
5	Країни Глобального Півдня	- Україна – маріонетка Заходу; - Захід “розпалює війну”; - РФ – борець із неоколоніалізмом	- медіа країн Азії, Африки; - виступи на міжнародних платформах	Риторика про “зовнішнє управління”, антинатовські меседжі	Залучення нейтральних країн на бік РФ, підрив міжнародної коаліції

Аналіз заходів інформаційного впливу Російської Федерації на Україну свідчить про цілеспрямовану, системну і багатовекторну інформаційну кампанію, спрямовану на досягнення стратегічних цілей агресора.

У відповідь на загрози, що виникають через заходи деструктивного інформаційного впливу, Україні необхідно активно працювати на формування контр-інформаційної стратегії. Важливим є розвиток незалежних медіа-платформ, здатних оперативно реагувати на інформаційні загрози, а також співпраця з міжнародними партнерами для створення ефективних механізмів боротьби з дезінформацією.

Особливе значення має підвищення медіаграмотності серед населення та зміцнення внутрішніх механізмів інформаційної безпеки. Для цього необхідно інтегрувати новітні технології, що дозволяють швидко виявляти та спростовувати фейки, а також створювати інформаційні

кампанії, спрямовані на покращення іміджу України на міжнародній арені.

Таким чином, боротьба з інформаційною агресією Росії вимагає комплексного підходу, який включає як зміцнення внутрішніх інформаційних механізмів, так і активну роботу на міжнародному рівні. Лише таким чином Україна зможе ефективно протистояти маніпуляціям і зберегти свій міжнародний імідж як стабільної та демократичної країни.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається... *zn.ua.* : веб-сайт. URL: http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-pochinayetsya_.htm (дата звернення: 28.04.2025).
2. Глушко І.І., Майко Т.С. Пропаганда як загроза національній безпеці в умовах російсько-української війни. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 3(11). С. 679–691. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3\(11\)-679-691](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-679-691)
3. Підручник ненависті. Чому Мединський може навчити російських школярів. *SPRAVDI*. веб-сайт. URL: <https://spravdi.gov.ua/pidruchnyk-nenavysti-chomu-medynskij-mozhe-navchyty-rosijskyh-shkolyariv> (дата звернення: 20.04.2025).
4. Шевченко С. Міни інформаційної війни: як російська пропаганда пробиває собі шлях до чеських медіа? *Радіо Свобода*. веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/information-war-russia-propaganda-disinformation/33098545.html> (дата звернення: 28.04.2025).
5. Корсунський С. В. Інформаційна складова війни: як Росія намагається послабити підтримку Заходу. *Радіо Свобода*. : веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/informatsiyna-viyna-rosiyskyy-vplyv/31811302.html> (дата звернення: 28.04.2025).
6. Ухилення від миру. Навіщо Путін заговорив про “зовнішнє управління” Україною. *SPRAVDI*. веб-сайт. URL: <https://spravdi.gov.ua/uhylennya-vid-myru-navishho-putin-zagovoryv-pro-zovnishnye-upravlinnya-ukrayinoyu/> (дата звернення: 28.04.2025).
7. Мельник Р. Такер Карлсон заявив, що Україна “перепродає” американську зброю мексиканським наркокартелям. *Hromadske*. веб-сайт. URL: <https://hromadske.ua/svit/239462-taker-karlson-zaiavyv-shcho-ukrayina-pereprodaye-amerykansku-zbroiu-meksykanskyum-narkokarteliyam> (дата звернення: 28.04.2025).